EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

21. juuli 2011 *

Kohtuasjas C-503/09,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Upper Tribunali (Administrative Appeals Chamber) (Ühendkuningriik) 16. novembri 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. detsembril 2009, menetluses

Lucy Stewart

versus

Secretary of State for Work and Pensions,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. N. Cunha Rodrigues, kohtunikud A. Arabadjiev (ettekandja), A. Rosas, A. Ó Caoimh ja P. Lindh,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

kohtujurist: P. Cruz Villalón,
kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikus menetluses ja 24. novembri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Lucy Stewart, seaduslik esindaja: P. Stewart, keda abistas R. Drabble, *QC*,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: H. Walker, keda abistas *barrister* T. de la Mare,

– Euroopa Komisjon, esindajad: V. Kreuschitz ja N. Yerrell,

olles 17. märtsi 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud

nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005 (ELT L 117, lk 1; edaspidi „määrus nr 1408/71") artikli 4 lõike 1 punktide a ja b, artikli 10 lõike 1 ning artiklite 19 ja 28 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud Hispaanias elava Ühendkuningriigi kodaniku L. Stewarti ja Secretary of State for Work and Pensions'i vahelises vaidluses seoses viimase keeldumisega anda talle puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

3 Määruse nr 1408/71 artikkel 2 „Isikud, kelle suhtes määrus on kohaldatav" sätestab lõikes 1 järgmist:

„Käesolevat määrust kohaldatakse töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja õpilaste suhtes, kelle suhtes kehtivad või on kehtinud ühe või mitme liikmesriigi õigusaktid ning kes on mõne liikmesriigi kodanikud või mõne liikmesriigi territooriumil elavad kodakondsuseta isikud või pagulased, samuti nende pereliikmete ja nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes."

4 Määruse artikkel 4 „Reguleerimisala” sätestab:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

a) hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral;

b) invaliidsushüvitised, sealhulgas hüvitised, mis on mõeldud töövõime säilitamiseks või parandamiseks;

[...]

2. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi sotsiaalkindlustuse üld- ja eriskeemide suhtes, olenemata sellest, kas need on osamakselised või mitteosamakselised [...].

[...]”.

5 Määruse artikkel 10 „Elamisega seotud tingimusest loobumine. Kohustusliku kindlustuse mõju sissemaksete tagasimaksmisele” sätestab lõike 1 esimeses lõigus järgmist:

„Välja arvatud juhul, kui käesolevas määruses on sätestatud teisiti, ei tohi ühe või mitme liikmesriigi õigusaktide alusel saadavaid rahalisi invaliidsus-, vanadus- või toitjakaotushüvitisi, tööõnnetus- ja kutsehaiguspensione ning matusetoetusi mingil viisil vähendada, muuta, peatada, tühistada või konfiskeerida seetõttu, et nende saaja elab

liikmesriigi territooriumil, mis ei ole see liikmesriik, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus."

6 Vastavalt määruse nr 1408/71 artiklile 10a „Mitteosamakselised erihüvitised" ei kohaldata artikli 10 ja III jaotise sätteid selle määruse artikli 4 lõikes 2a osutatud rahaliste mitteosamakseliste erihüvitiste suhtes. Isikud, kelle suhtes määrust nr 1408/71 kohaldatakse, saavad neid hüvitisi üksnes oma elukohaliikmesriigi territooriumil kõnealuse riigi õigusaktide kohaselt juhul, kui need hüvitised on nimetatud selle määruse IIa lisas.

7 Põhikohtuasjas kõne all olevat puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist ei ole IIa lisas mainitud.

8 Määruse nr 1408/71 III jaotise 1. peatüki „Haigus ning rasedus ja sünnitus" 2. jao „Töötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad ning nende pereliikmed" artikkel 19 „Elamine muus liikmesriigis kui pädev riik. Üldreeglid" sätestab:

„1. Muus liikmesriigis kui pädev riik elav töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kes vastab pädeva riigi õigusaktide tingimustele õiguse kohta saada hüvitist, arvestades vajadusel artikli 18 sätteid, saab oma elukohariigis:

[...]

b) pädevalt asutuselt rahalisi hüvitisi vastavalt selle asutuse poolt kohaldatavatele õigusaktidele. [...]

2. Lõike 1 sätteid kohaldatakse analoogia põhjal pereliikmete suhtes, kes elavad muu liikmesriigi territooriumil kui pädev riik, kui neil ei ole õigust saada selliseid hüvitisi oma elukohariigi õigusaktide alusel.

[...]".

9 Määruse nr 1408/71 III jaotise 1. peatüki 5. jao „Pensionärid ja nende pereliikmed" artikkel 28 „Mitme riigi õigusaktide alusel makstavad pensionid, kui elukohariigis ei ole õigust saada mitterahalisi hüvitisi" sätestab lõikes 1 järgmist:

„Pensionär, kellel on õigus saada pensioni ühe liikmesriigi õigusaktide alusel või kahe või enama liikmesriigi õigusaktide alusel ning kellel ei ole õigus saada hüvitisi liikmesriigi õigusaktide alusel, mille territooriumil ta elab, saab selliseid hüvitisi siiski endale ja oma pereliikmetele nii, nagu oleks tal, arvestades vajadusel artikli 18 ja VI lisa sätteid, õigus saada hüvitisi pensionide suhtes pädeva liikmesriigi või vähemalt ühe pädeva liikmesriigi õigusaktide alusel, juhul kui ta elaks sellise riigi territooriumil. [...]

[...]".

Siseriiklik õigus

10 Vastavalt 1992. aasta seaduse sotsiaalkindlustuse osamaksete ja hüvitiste kohta (Social Security Contributions and Benefits Act 1992, edaspidi „SSCBA") artikli 20 lõike 1 punktile b on töövõimetushüvitis osamakseline hüvitis.

11 Osamakselisi hüvitisi maksab 1992. aasta sotsiaalkindlustusseaduse (Social Security Administration Act 1992) artikli 163 lõike 1 punkti a alusel riiklik kindlustusfond. SSCBA artikli 1 lõike 1 kohaselt rahastatakse selle fondi väljamakseid eelkõige töötajate ja tööandjate kohustuslikest osamaksetest.

12 SSCBA artikli 30A lõiked 4 ja 5 sätestavad:

„4. Iga töövõimetusperioodi eest võib hüvitise saaja saada lühiajalist töövõimetushüvitist kuni 364 päeva eest.

5. Kui lõike 4 kohaselt lõpeb hüvitise saaja õigus lühiajalisele töövõimetushüvitisele, siis omandab ta õiguse pikaajalisele töövõimetushüvitisele iga järgmise sama töövõimetusperioodi päeva eest, mil isik ei ole veel jõudnud õigusnormides ette nähtud pensioniikka."

13 SSCBA artikli 30B lõike 2 ja 4. lisa I osa kohaselt makstakse lühiajalist töövõimetushüvitist kahes määras. 365-päevase perioodi esimese 196 päeva jooksul makstakse hüvitist madalama määra järgi kui ülejäänud ajal. Pikaajalise töövõimetushüvitise põhimäär on suurem kui lühiajalise töövõimetushüvitise kõrgem määr.

14 SSCBA 12. lisa punkti 1 kohaselt ei ole töövõimetushüvitisele õigust isikutel, kellel on õigus saada oma tööandjalt seaduses ettenähtud haigushüvitist.

15 Õigus töövõimetushüvitisele sõltub põhiliselt teatavate osamaksetingimuste täitmisest taotleja poolt. Töövõimetutel noortel on siiski SSCBA artikli 30A lõike 2A alusel õigus saada töövõimetushüvitist, ilma et nad oleksid osamakseid tasunud, kui nad vastavad järgmistele tingimustele:

„a) [taotleja] on asjaomasel päeval 16-aastane või vanem;

b) ta on töövõimetusperioodi asjaomasel päeval alla 20 aasta vanune või ette nähtud juhtudel alla 25 aasta vanune;

c) ta oli töövõimetu 196 järjestikuse päeva jooksul, mis eelnevad vahetult asjaomasele päevale või töövõimetusperioodi varasemale päevale, mil ta oli 16-aastane või vanem;

d) asjaomasel päeval vastab ta ettenähtud tingimustele, mis puudutavad Suurbritannias elamist ja seal viibimist; ning

e) ta ei ole asjaomasel päeval isik, kes õpib täiskoormusega."

16 1994. aasta sotsiaalkindlustushüvitiste (töövõimetushüvitis) määruse (Social Security (Incapacity Benefit) Regulations 1994, edaspidi „SSIBR") artikli 16 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„[SSCBA] artikli 30A lõike 2A punktis d viidatud tingimusteks, mis seonduvad isiku asjaomasel päeval Suurbritannias elamise ja seal viibimisega, on, et sel päeval:

a) elab see isik alaliselt Suurbritannias;

b) ta ei ole allutatud sisserändekontrollile 1999. aasta immigratsiooni- ja varjupaigaseaduse (Immigration and Asylum Act 1999) artikli 115 lõike 9 tähenduses ja ta ei ole isik, kelle suhtes kohaldatakse lõiget 5;

c) ta viibib Suurbritannias; ja

d) ta on asjaomasele päevale vahetult eelnenud 52 nädala jooksul viibinud Suurbritannias järjestikku või kokku vähemalt 26 nädalat."

17 Artikli 16 lõike 6 kohaselt peavad need tingimused olema täidetud taotluse esitamise ajal.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 Lucy Stewart on 20. novembril 1989 sündinud Ühendkuningriigi kodanik, kellel on Downi sündroom. Ta elab koos vanematega Hispaanias alates augustist 2000. Talle on tagasiulatuvalt määratud puudega isikute ülalpidamistoetus („Disability Living Allowance") alates selle toetuse loomisest 1992. aasta aprillis. Seda toetust makstakse talle Hispaanias määruse nr 1408/71 artikli 95b üleminekusätete alusel.

19 L. Stewarti isa, kes töötas viimati maksustamisaastal 2000/2001 Ühendkuningriigis, saab alates oktoobrist 2009 vanaduspensioni, olles varem saanud tööandja pensioni. Põhikohtuasja kaebuse esitaja ema saab alates 25. juulist 2005 vanaduspensioni ning ta sai varem töövõimetushüvitist.

20 Põhikohtuasja kaebuse esitaja ei ole kunagi töötanud ja realistlikul hinnangul ei ole ta kunagi selleks suuteline.

21 L. Stewarti ema esitas oma tütre seadusliku esindajana taotluse puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise määramiseks oma tütrele alates tema 16. sünnipäevast, mis on esimene kuupäev, millest alates ta seda saada võiks. Secretary of State for Work and Pensions jättis 24. novembril 2005 taotluse rahuldamata, põhjendades seda

sellega, et L. Stewart ei täida Suurbritannias viibimise tingimust. Samal ajal teatati põhikohtuasja kaebuse esitajale, et kuni ta on töövõimetu, tehakse tema eest riikliku kindlustuse osamakseid.

22 Põhikohtuasja kaebuse esitaja ema esitas oma tütre nimel kaebuse Secretary of State for Work and Pensions'i otsuse peale. Kuna seda kaebust ei rahuldatud, esitas ta apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, väites, et Ühendkuningriigi ametiasutuste keeldumine tema tütrele töövõimetushüvitise määramisest on vastuolus liidu õigusega.

23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et kõnesolevale töövõimetushüvitisele viidatakse kõigi selle kohaldamise tingimuste tõttu sageli kui „puudega noorte töövõimetushüvitisele".

24 Veel nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja kaebuse esitaja täidab kõik puudega noorte lühiajalise hüvitise saamise tingimused, välja arvatud SSIBR artikli 16 lõikes 1 ette nähtud tingimused, mis puudutavad alalist elamist, eelnevat viibimist ja taotluse esitamise ajal viibimist Ühendkuningriigis. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuigi Secretary of State for Work and Pensions jättis põhikohtuasja kaebuse esitaja taotluse rahuldamata põhjendusel, et ta ei viibinud taotluse esitamise ajal Suurbritannias, oleks taotluse saanud rahuldamata jätta ka põhjendusel, et ta ei vasta ülejäänud kahele eespool mainitud tingimusele.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esiteks teada, kas puudega noorte lühiajaline hüvitis on haigushüvitis määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti a mõttes või invaliidsushüvitis artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes. Kohtu arvates ei saa kõnesolevat

hüvitist pidada haigushüvitiseks, sest see ei asenda sissetulekut töötasu saamise katkestuse ajal, kuna sarnaselt enamiku samas olukorras olevate taotlejatega ei ole põhikohtuasja kaebuse esitaja kunagi töötanud. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et põhikohtuasja kaebuse esitaja töövõimetus ei ole ajutine.

26 Sellel kohtul on kahtlusi ka puudega noorte lühiajalise hüvitise kvalifitseerimisel invaliidsushüvitiseks määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes, sest seda makstakse vaid kuni 364 päeva eest. Kohus märgib, et pärast seda ajavahemikku peaks põhikohtuasja kaebuse esitaja saama pikaajalist töövõimetushüvitist, nagu paljud teised samasuguses olukorras olevad isikud. Sisemisest struktuurist hoolimata on lühiajaline ja pikaajaline töövõimetushüvitis seega üks hüvitis.

27 Teiseks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas käesoleva otsuse punktis 24 loetletud kolm tingimust on liidu õigusega kooskõlas.

28 Neil asjaoludel otsustas Upper Tribunal (Administrative Appeals Chamber) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise tunnustega hüvitis on haigushüvitis või invaliidsushüvitis [määruse nr 1408/71] tähenduses?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on, et kõnealust hüvitist tuleb käsitada haigushüvitisena, siis:

   a) Kas selline isik nagu kaebuse esitaja ema, kes on vanaduspensionile jäämise tõttu lõpetanud töötamise või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise, on oma varasemast töötamisest või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisest tulenevalt siiski „töötaja" [selle määruse] artikli 19 tähenduses või kohaldatakse [määruse] artiklites 27–34 sätestatud õigusnorme (mis käsitlevad pensionäre)?

   b) Kas selline isik nagu kaebuse esitaja isa, kes ei ole alates 2001. aastast töötanud ega tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtjana, on oma varasemast töötamisest või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisest tulenevalt siiski „töötaja" [sama määruse] artikli 19 tähenduses?

   c) Kas taotlejat tuleb käsitada „pensionärina" [määruse nr 1408/71] artikli 28 tähenduses, kuna talle on määratud hüvitis [selle määruse] artikli 95b alusel, hoolimata sellest, et: i) asjaomane taotleja ei ole kunagi olnud töötaja määruse nr 1408/71 artikli 1 punkti a tähenduses; ii) taotleja ei ole jõudnud õigusnormides ette nähtud pensioniikka ja iii) taotleja kuulub määruse nr 1408/71 isikulisse kohaldamisalasse ainult kui pereliige?

   d) Kui pensionär kuulub määruse nr 1408/71 artikli 28 kohaldamisalasse, siis kas selle pensionäri pereliige, kes on alati elanud koos nimetatud pensionäriga ja samas riigis kui nimetatud pensionär, saab vastavalt [selle määruse] artikli 28 lõikele 1 koostoimes [määruse] artikliga 29 taotleda rahalist haigushüvitist [sama määruse] artikli 28 lõike 2 kohaselt määratud pädevalt asutuselt, kui sellist hüvitist (kui selle määramine on võimalik) saab maksta ainult pereliikmele (mitte aga asjaomasele pensionärile)?

e) Kui see on (eespool punktides a–d esitatud küsimustele antavatest vastustest tulenevalt) asjakohane, siis kas määruse nr 1408/71 artikliga 19 ja/või artikliga 28 on kooskõlas see, kui kohaldatakse siseriiklikus sotsiaalkindlustusõiguses sätestatud tingimust, mille kohaselt tekib õigus haigushüvitisele ainult nendel isikutel, kes on varem viibinud pädevas liikmesriigis määratletud ajavahemiku jooksul nõutava aja?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on, et niisugust hüvitist tuleb käsitada invaliidsushüvitisena, siis kas määruse nr 1408/71 artikli 10 sõnastus, milles on viidatud „ühe või mitme liikmesriigi õigusaktide alusel saadavatele" hüvitistele, tähendab, et liikmesriikidel on säilinud määruse nr 1408/71 alusel õigus seada selliste invaliidsushüvitiste määramiseks tingimusi, mis põhinevad liikmesriigis elamisel või eelneva liikmesriigis elamise tõendamisel, nii et taotleja ei saa kõigepealt taotleda sellist hüvitist mingist teisest liikmesriigist?"

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

29 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas niisugune puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on määruse nr 1408/71 mõttes haigushüvitis või invaliidsushüvitis.

30 Kõigepealt olgu meenutatud, et see küsimus ei puuduta Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi õigusaktide alusel antavate töövõimetushüvitiste üldist süsteemi, vaid konkreetselt puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist, mis on laadilt ja määramise tingimustelt erinev, nagu nähtub käesoleva otsuse punktidest 10–17.

31 Vastavalt määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktidele a ja b kohaldatakse määrust õigusaktide suhtes, mis reguleerivad selliseid sotsiaalkindlustusliike nagu haigushüvitised ja invaliidsushüvitised, kaasa arvatud hüvitised, mis on mõeldud töövõime säilitamiseks või parandamiseks.

32 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saab hüvitist pidada sotsiaalkindlustushüvitiseks, kui seda antakse õigustatud isikutele seaduses määratletud olukorra alusel, isiku vajadusi konkreetselt hindamata, ning kui see on seotud määruse nr 1408/71 artikli 4 lõikes 1 otseselt loetletud riskiga (vt eelkõige 21. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-286/03: Hosse, EKL 2006, lk I-1771, punkt 37; 18. detsembri 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-396/05, C-419/05 ja C-450/05: Habelt jt, EKL 2007, lk I-11895, punkt 63, ning 11. septembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-228/07: Petersen, EKL 2008, lk I-6989, punkt 19).

33 Käesolevas asjas ei ole vaidlust selle üle, et põhikohtuasjas kõne all olev hüvitis on sotsiaalkindlustushüvitis, kuna selle andmine sõltub seaduses – SSCBA artikli 30A lõikes 2A – määratletud objektiivsetest kriteeriumidest, pädevatel asutustel puudub õigus taotleja vajadusi individuaalselt hinnata ning hüvitise eesmärk on vastavalt olukorrale katta määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktides a ja b nimetatud haigus- või invaliidsusriski.

34 Vaidlust ei ole ka selles, et põhikohtuasja kaebuse esitaja kuulub määruse nr 1408/71 isikulisse kohaldamisalasse, nagu see on määratletud määruse artikli 2 lõikes 1.

35 Mis puudutab põhikohtuasjas kõne all oleva hüvitise laadi täpset kindlakstegemist, siis nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõue eeldab, et liidu õiguses kasutatavad mõisted ei varieeruks sõltuvalt siseriikliku õiguse eripärast, vaid põhineksid liidu õiguses määratletud objektiivsetel kriteeriumidel. Selle põhimõtte kohaselt tuleb määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktide a ja b mõttes haigus- ja invaliidsushüvitise mõiste määratleda selle määruse kohaldamisel mitte vastavalt siseriiklikele õigusaktidele, mis sisaldavad neid hüvitisi reguleerivaid sätteid, vaid liidu õigusnormide alusel, mis määratlevad nende hüvitiste põhielemendid (vt selle kohta 10. jaanuari 1980. aasta otsus kohtuasjas 69/79: Jordens-Vosters, EKL 1980, lk 75, punkt 6).

36 Sellega seoses tuleb sotsiaalkindlustushüvitiste eri liikide eristamiseks võtta arvesse iga hüvitisega kaetud riski (18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-406/04: De Cuyper, EKL 2006, lk I-6947, punkt 27).

37 Nagu Ühendkuningriik ja Euroopa Komisjon õigesti märgivad, katab määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti a mõttes haigushüvitis isiku tegevuse ajutist peatumist põhjustava haigestumisega seonduvat riski.

38 Määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes invaliidsushüvitis on seevastu mõeldud üldjuhul katma teatava astmega töövõimetuse riski, kui on tõenäoline, et töövõimetus on püsiv või kestev (vt analoogia alusel 11. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-13/05: Chacón Navas, EKL 2006, lk I-6467, punkt 45).

39 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlused puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise liigitamisel haigushüvitiseks või invaliidsushüvitiseks määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktide a ja b mõttes tulenevad asjaolust, et seda hüvitist hõlmav siseriiklik regulatsioon näeb ette hüvitise maksmise kahes etapis: esiteks lühiajalise töövõimetushüvitise nime all kuni 364 päeva eest ja teiseks pikaajalise töövõimetushüvitise nime all piiramatu aja jooksul, kuni taotleja jõuab õigusnormides ette nähtud pensioniikka.

40 Selle kohta olgu märgitud, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõdemusel on põhikohtuasja kaebuse esitaja samamoodi kui enamik puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist taotlevaid isikuid töövõimetu ja ei ole kunagi töötanud. Mainitud kohtu hinnangul on see kõnesoleva hüvitise taotlejate puhul tavaline.

41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toonitab, et pärast puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise maksmise aja lõppemist on põhikohtuasja kaebuse esitajal samamoodi kui enamikul seda hüvitist saama õigustatud isikutel puude püsivuse tõttu õigus pikaajalisele töövõimetushüvitisele.

42 Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et kui puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis on määratud, muutub see pärast maksmisaja lõppemist pikaajaliseks töövõimetushüvitiseks, tingimusel et taotleja puue kestab edasi. Kuid taotlejal ei ole õigust saada algusest peale pikaajalist töövõimetushüvitist, kuigi on selge, et oma puude püsivuse või kestvuse tõttu oleks ta õigustatud seda saama. Niisiis on sellise puudega taotlejale puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis vaid esialgne etapp, et ta saaks selle maksmisaja lõppedes taotleda pikaajalist töövõimetushüvitist.

43 Seetõttu tuleb põhikohtuasjas kirjeldatuga sarnases olukorras, kus taotlejal on püsiv või kestev puue, käsitada puudega noorte lühiajalist ja pikaajalist töövõimetushüvitist tingimata järjepidevana.

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et puudega noorte lühiajaline ja pikaajaline töövõimetushüvitis on üks hüvitis, vaatamata nende kohaldamise tingimustele.

45 Järelikult on niisugusel juhul nagu põhikohtuasjas, kui alates taotluse esitamisest on selge, et taotlejal on püsiv või kestev puue, puudega noorte lühiajalisel töövõimetushüvitisel, arvestades selle hüvitise ja pikaajalise töövõimetushüvitise vahelist järjepidevust, määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes invaliidsushüvitise tunnused.

46 Seda järeldust kinnitavad nii puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise ese ja eesmärk kui ka selle arvutusalus ja määramise tingimused (vt analoogia alusel 5. juuli 1983. aasta otsus kohtuasjas 171/82: Valentini, EKL 1983, lk 2157, punkt 13; eespool viidatud kohtuotsus De Cuyper, punkt 25, ja eespool viidatud kohtuotsus Petersen, punkt 21).

47 Mis puudutab kõigepealt puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise eset ja eesmärki, siis olgu märgitud, et see hüvitis asendab raske puudega isiku toetust. Seda saavad 16–25-aastased isikud, kes on haiguse või puude tõttu töövõimetud.

48 Hüvitise määramine on SSCBA 12. lisa punkti 1 alusel siiski välistatud, kui selle taotleja saab õigusnormides ette nähtud haigushüvitist. Seega saavad isikud, kes on tervise ajutise halvenemise tõttu töövõimetud ja kes vastavad üheaegselt nii õigusnormides ette nähtud haigushüvitise kui ka puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamise tingimustele, üldreeglina esimest hüvitist.

49 Lisaks nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et kõnesoleva hüvitise eesmärk on tagada selle taotlejale vajalikud elatusvahendid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab sellega seoses, et erinevalt haigushüvitisest ei ole puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise eesmärk asendada sissetulekut töötasu saamise katkestuse ajal, kuna enamik selle hüvitise saajatest ei ole nagu põhikohtuasja kaebuse esitajagi kunagi töötanud. Järelikult ei ole olnud sissetulekut, mida asendada, ega töötasu saamise katkestust.

50 Mis puudutab kõnesoleva hüvitise saamise tingimusi, siis need on vastavalt SSCBA artikli 30A lõikele 2A seotud peamiselt taotleja vanuse, töövõimetuse ja asjaoluga, et ta ei õpi täiskoormusega, ning Suurbritannias elamise ja viibimise tingimusega. Sellega seoses olgu meenutatud, et need tingimused ei varieeru sõltuvalt sellest, kas tegemist on puudega noorte lühiajalise või pikaajalise töövõimetushüvitisega. Pikaajaline töövõimetushüvitis on lühiajalise töövõimetushüvitise jätkuks, ilma et oleks vaja uuesti tõendada nende tingimuste täitmist, eeldusel et töövõimetus kestab.

51 Puudega noorte lühiajalise ja pikaajalise töövõimetushüvitise arvutusaluse kohta olgu märgitud, et tegemist on nädalahüvitisega, mille suurus ei sõltu hüvitisesaaja majanduslikust olukorrast ega tema osamaksetest. Hüvitise suurus määratakse kolme erineva määra alusel, mida kohaldatakse vastavalt puudega noorte lühiajalise

töövõimetushüvitise maksmise esimesel ja teisel perioodil ning pikaajalise töövõimetushüvitise maksmise ajal.

52 Asjaolu, et puudega noorte lühiajalisele ja pikaajalisele töövõimetushüvitisele kohaldatakse erinevaid määrasid, ei ole piisav järeldamiseks, et hüvitise laad muutub vastavalt kohaldatavale määrale, kuna antud juhul kohaldatakse ka puudega noorte lühiajalisele töövõimetushüvitisele kahte erinevat määra, nagu eelmisest punktist nähtub. Igal juhul tuleb toonitada, et käesoleva otsuse punktist 44 nähtuvalt on puudega noorte lühiajaline ja pikaajaline töövõimetushüvitis üks hüvitis, hoolimata nende sisemisest struktuurist.

53 Seega tuleb tõdeda, et nii puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise esemest ja eesmärgist kui ka selle andmise tingimustest tuleneb, et niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas, kus alates taotluse esitamisest on selge, et taotlejal on püsiv või kestev puue, ning olenemata selle hüvitise maksmisest kahes järjestikuses etapis, on hüvitis otseselt seotud invaliidsusriskiga, mis on ette nähtud määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punktis b.

54 Eeltoodut arvesse võttes tuleb esimesele küsimusele vastata, et niisugune puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes invaliidsushüvitis, kui taotluse esitamise kuupäeval on selge, et taotlejal on püsiv või kestev puue.

Teine küsimus

55 Arvestades vastust esimesele küsimusele, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kolmas küsimus

56 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas juhul, kui niisugust puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tuleb pidada invaliidsushüvitiseks, tuleb määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimest lõiku tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriik seab kõnesoleva hüvitise andmise sõltuvusse tingimustest, mis puudutavad taotleja alalist elamist ja eelnevat viibimist tema territooriumil.

57 Eelotsusetaotlusest nähtub, et puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise andmine sõltub eelkõige kolmest järgmisest kumulatiivsest tingimusest:

– taotleja elab alaliselt Suurbritannias;

– vahetult selle hüvitise saamise taotluse esitamise kuupäevale eelneva 52 nädala jooksul viibis ta Suurbritannias kokku vähemalt 26 nädalat ning

– ta viibib Suurbritannias nimetatud kuupäeval.

58 Olgu täpsustatud, et need kolm tingimust puudutavad õiguse saamist kõnesolevale hüvitisele, mitte selle säilitamist.

Alalise elukoha tingimus

59 Nagu nähtub vastusest esimesele küsimusele, tuleb niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas pidada puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist määruse nr 1408/71 kohaldamisel invaliidsushüvitiseks. Niisugusena kuulub see määruse artikli 10 kohaldamisalasse. Selle artikli lõike 1 esimene lõik näeb ette, et „[v]älja arvatud juhul, kui käesolevas määruses on sätestatud teisiti, ei tohi ühe või mitme liikmesriigi õigusaktide alusel saadavaid rahalisi invaliidsus[…]hüvitisi […] mingil viisil vähendada, muuta, peatada, tühistada või konfiskeerida seetõttu, et nende saaja elab liikmesriigi territooriumil, mis ei ole see liikmesriik, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus".

60 Selle kohta väidab Ühendkuningriigi valitsus, et määrus nr 1408/71 kehtestab kooskõlastussüsteemi, mille kohaselt jääb liikmesriikidele pädevus määratleda sotsiaalkindlustushüvitiste andmise tingimused, eeldusel et need tingimused ei too kaasa diskrimineerimist liidu töötajate vahel. Niisiis lubab see määrus teha vahet õiguse saamisel hüvitisele ja saadud õiguse säilitamisel. Määruse artikli 10 lõike 1 esimese lõigu sõnastus kinnitab, et sel sättel puudub mõju tingimustele, mille täitmisel saadakse õigus invaliidsushüvitisele.

61 Nimetatud argument ei ole tulemuslik. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, on määruse nr 1408/71 artikli 10 eesmärk kaitsta isikuid kahjulike tagajärgede eest, mis

võivad tekkida seoses nende elama asumisega ühest liikmesriigist teise. Kõnesolevast põhimõttest ei tulene mitte üksnes see, et ühe või mitme liikmesriigi õigusaktide alusel tekkinud õigus selles sättes mainitud hüvitistele säilib isegi siis, kui asjaomane isik asub elama teise liikmesriiki, vaid ka see, et niisuguse õiguse tekkimist ei saa takistada pelgalt asjaolu, et asjaomane isik ei ela selle liikmesriigi territooriumil, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus (vt selle kohta 7. novembri 1973. aasta otsus kohtuasjas 51/73: Smieja, EKL 1973, lk 1213, punktid 20–22; 10. juuni 1982. aasta otsus kohtuasjas 92/81: Camera, EKL 1982, lk 2213, punkt 14, ning 24. veebruari 1987. aasta otsus liidetud kohtuasjades 379/85–381/85 ja 93/86: Giletti jt, EKL 1987, lk 955, punkt 15).

62 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et vastupidi Ühendkuningriigi seisukohale on kõnesoleva artikliga 10 vastuolus, kui selles sättes mainitud hüvitiste saamise õiguse tekkimist ja säilimist eitatakse üksnes seetõttu, et asjaomane isik ei ela selle liikmesriigi territooriumil, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus (20. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-356/89: Newton, EKL 1991, lk I-3017, punkt 23).

63 Pealegi kui seada määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud elukohatingimusest loobumise põhimõtte kohaldamine sõltuvusse sellest, kas siseriiklikes õigusnormides on elamisega seotud tingimus kehtestatud mainitud sättes loetletud hüvitiste saamise õiguse tekkimise või säilimise tingimusena, võimaldaks see liikmesriikidel selle põhimõtte kasuliku mõju nurjata, kvalifitseerides nende kehtestatavad elamisega seotud tingimused hüvitise saamise õiguse tekkimise, mitte säilimise tingimuseks, et eemaldada vastav hüvitis kõneoleva põhimõtte kohaldamisalast.

64 Eeltoodud analüüsi ei kummuta asjaolu, et puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis on mitteosamakseline hüvitis, mille määramine ei sõltu taotleja poolt osamaksete tasumisest.

65 Nimelt nähtub määruse nr 1408/71 artikli 4 lõikest 2, et määrust kohaldatakse põhimõtteliselt nii osamakseliste kui ka mitteosamakseliste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes.

66 Lisaks keelab määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimene lõik pädevatel asutustel invaliidsushüvitisi vähendada, muuta, peatada, tühistada või konfiskeerida seetõttu, et nende saaja elab liikmesriigi territooriumil, mis ei ole see liikmesriik, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus. Ainsad erandid sellest keelust on liidu õiguses sõnaselgelt sätestatud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Giletti jt, punkt 16).

67 Üks selline erand on ette nähtud määruse nr 1408/71 artiklis 10a. See artikkel sätestab, et määruse kohaldamisalasse kuuluvatele isikutele antakse artikli 4 lõikes 2a osutatud mitteosamakselisi erihüvitisi üksnes nende elukohajärgse liikmesriigi territooriumil vastavalt selle liikmesriigi õigusaktidele, tingimusel et sellised hüvitised on loetletud määruse IIa lisas. Puudega noorte lühiajalist töövõimetushüvitist ei ole selles lisas mainitud. Järelikult ei kohaldu põhikohtuasjas kõne all olevale hüvitisele määruse nr 1408/71 artiklis 10a ette nähtud põhimõte, mille kohaselt ei ole mitteosamakselised erihüvitised eksporditavad.

68 Kuna ükski teine kõnesoleva määruse säte ei luba liikmesriikidel teha sellises olukorras nagu L. Stewarti olukord erandit määruse artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud elamisega seotud tingimusest loobumise põhimõttest, on invaliidushüvitised järelikult põhimõtteliselt eksporditavad liikmesriiki, mis ei ole see liikmesriik, kus asub hüvitiste maksmise eest vastutav asutus (vt selle kohta 4. novembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-20/96: Snares, EKL 1997, lk I-6057, punkt 40, ja eespool viidatud kohtuotsus Petersen, punkt 38).

69 Seega ei jää puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis üldjuhul väljapoole määruse artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud elamisega seotud tingimusest loobumise põhimõtte kohaldamisala ning nagu nähtub käesoleva otsuse punktidest 61 ja 62, on selle põhimõttega vastuolus, kui selles sättes mainitud hüvitiste saamise õiguse tekkimist ja säilimist eitatakse üksnes seetõttu, et hüvitise taotleja elab muus liikmesriigis kui pädev liikmesriik.

70 Järelikult on määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimese lõiguga vastuolus, kui puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamise õiguse tekkimine seatakse sõltuvusse pädeva liikmesriigi territooriumil alalise elamise tingimusest.

Eelneva viibimise tingimus

71 Põhikohtuasja kaebuse esitaja ja komisjon on seisukohal, et peale pädeva liikmesriigi territooriumil alalise elamise tingimuse on määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimese lõiguga vastuolus ka sellel territooriumil eelneva viibimise tingimus. Nende arvates ei tuleks neid tingimusi eristada, kuna eelneva viibimise tingimust tuleks pidada ajutise elamise tingimuseks, sest see eeldab taotleja viibimist Suurbritannias teatava aja vältel.

72 Sellega seoses olgu märgitud, et määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimeses lõigus on silmas peetud elamisega seotud tingimusi, nagu nähtub ka selle pealkirjast. Artikli 1 punkti h kohaselt tähendab selles määruses kasutatud termin „elamine" alaliselt elamist.

73 On tõsi, et teatud juhtudel võib eelneva viibimise tingimus võrduda praktikas alalise elamise tingimusega, eelkõige kui selline tingimus eeldab pikaajalist viibimist asjaomase liikmesriigi territooriumil ja/või kui seda tingimust peab täitma kogu aja, mil kõnesolevat hüvitist makstakse. Niisugustel juhtudel on määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimese lõiguga vastuolus ka viibimise tingimus, kui seda saab samastada elamisega seotud tingimusega selle artikli mõttes.

74 Nagu nähtub käesoleva otsuse punktidest 17 ja 57, on antud juhul tegemist tingimusega, et Suurbritannias oleks viibitud hüvitise saamise taotluse esitamise kuupäevale vahetult eelneva 52 nädala jooksul kokku vähemalt 26 nädalat, ning see tingimus peab olema täidetud alles taotluse esitamise ajaks. Kuna eelneva viibimise tingimus ei ole niisiis tingimata „elamisega seotud tingimus" määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimese lõigu mõttes, tuleb kontrollida selle kooskõla muude asjassepuutuvate liidu õiguse sätetega.

75 Sellega seoses tuleb meenutada, et määrus nr 1408/71 ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid lubab erinevate siseriiklike süsteemide olemasolu, ning selle ainus eesmärk on tagada siseriiklike süsteemide kooskõlastamine (5. juuli 1988. aasta otsus kohtuasjas 21/87: Borowitz, EKL 1988, lk 3715, punkt 23; 3. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-331/06: Chuck, EKL 2008, lk I-1957, punkt 27, ja eespool viidatud kohtuotsus Petersen, punkt 41). Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt säilitavad liikmesriigid pädevuse korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteemi (vt selle kohta 7. veebruari 1984. aasta otsus kohtuasjas 238/82: Duphar jt, EKL 1984, lk 523, punkt 16; 17. juuni 1997. aasta otsus kohtuasjas C-70/95: Sodemare jt, EKL 1997, lk I-3395, punkt 27, ning 1. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-212/06: Gouvernement de la Communauté française ja gouvernement wallon, EKL 2008, lk I-1683, punkt 43).

76 Kui liidu tasandil ei ole ühtlustamist toimunud, siis määratakse iga liikmesriigi õigusaktidega kindlaks esiteks tingimused, mis puudutavad sotsiaalkindlustusskeemiga liitumise õigust ja kohustust, ning teiseks tingimused, mis annavad õiguse hüvitistele (28. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-158/96: Kohll, EKL 1998, lk I-1931, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).

77 Liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust, eelkõige Euroopa Liidu toimimise lepingu sätteid, mis käsitlevad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (vt analoogia alusel 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-224/02: Pusa, EKL 2004, lk I-5763, punkt 19, ning 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-192/05: Tas-Hagen ja Tas, EKL 2006, lk I-10451, punkt 22).

78 Sellega seoses olgu meenutatud, et ELTL artikkel 20 annab igale isikule, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, liidu kodaniku staatuse (vt eelkõige 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-224/98: D'Hoop, EKL 2002, lk I-6191, punkt 27, ja 8. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-34/09: Ruiz Zambrano, EKL 2011, lk I-1177, punkt 40). Põhikohtuasja kaebuse esitajal, kellel on liikmesriigi kodakondsus, on liidu kodaniku staatus.

79 Tuleb märkida, et kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses piirdunud määruse nr 1408/71 tõlgendamisega, ei takista nimetatud asjaolu seda, et Euroopa Kohus esitaks siseriiklikule kohtule kõik liidu õiguse tõlgendamise juhtnöörid, mida saab kasutada siseriikliku kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas siseriiklik kohus neile oma küsimuses viitas või mitte (vt selle kohta 12. detsembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-241/89: SARPP, EKL 1990, lk I-4695, punkt 8; 21. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-152/03: Ritter-Coulais, EKL 2006, lk I-1711, punkt 29, ja 26. aprilli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-392/05: Alevizos, EKL 2007, lk I-3505, punkt 64).

80 Liikmesriikide kodanike põhistaatus on olla liidu kodanik, mis tähendab, et liikmesriikide kodanikke, kes on samas olukorras, tuleb aluslepingu esemelisse kohaldamisalasse kuuluvates olukordades kohelda seaduse ees võrdselt, sõltumata nende kodakondsusest ja ilma et see piiraks ette nähtud erandite kohaldamist (vt selle kohta 20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-184/99: Grzelczyk, EKL 2001, lk I-6193, punkt 31, eespool viidatud kohtuotsus D'Hoop, punkt 28, ja 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-544/07: Rüffler, EKL 2009, lk I-3389, punkt 62).

81 Liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse kuuluvad ka olukorrad, mis on seotud aluslepingutega tagatud põhivabaduste kasutamisega ning eelkõige need, mis puudutavad ELTL artiklis 21 antud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Grzelczyk, punkt 33; D'Hoop, punkt 29, ning Rüffler, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

82 Põhikohtuasjas ei ole vaidlust selle üle, et L. Stewart on kasutanud liidu kodanikuna vabadust liikuda ja elada muus liikmesriigis kui tema päritoluliikmesriik.

83 Kuna liidu kodanikku tuleb kõigis liikmesriikides kohelda seaduse ees sama moodi nagu vastavate liikmesriikide samas olukorras olevaid kodanikke, oleks õigusega vabalt liikuda vastuolus, kui seda kodanikku koheldaks selles liikmesriigis, mille kodanik ta on, ebasoodsamalt kui siis, kui ta ei oleks kasutanud aluslepinguga antud liikumisvabaduse võimalusi (eespool viidatud kohtuotsused D'Hoop, punkt 30, ja Pusa, punkt 18).

84 Need võimalused ei pääseks täielikult mõjule, kui liikmesriigi kodanikku võiksid panna nende võimaluste kasutamisest loobuma takistused, mis on tema vabadusele

liikuda ja elada teises liikmesriigis seadnud liikmesriigi õigusnormid, olles tema suhtes ebasoodsamad seetõttu, et ta on neid võimalusi kasutanud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused D'Hoop, punkt 31; Pusa, punkt 19; Tas-Hagen ja Tas, punkt 30; 4. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-221/07: Zablocka-Weyhermüller, EKL 2008, lk I-9029, punkt 34, ning eespool viidatud kohtuotsus Rüffler, punkt 65).

85 Niisugused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid, mille kohaselt peab olema täidetud eelneva viibimise tingimus, et tekiks õigus puudega noorte lühiajalisele töövõimetushüvitisele, võivad oma olemuse tõttu panna sellised taotlejad nagu põhikohtuasja kaebuse esitaja loobuma kasutamast oma liikumis- ja elamisvabadust ning lahkumast liikmesriigist, mille kodanikud nad on, et asuda elama teise liikmesriiki. Nimelt on taotlejatel, kes ei ole aluslepinguga antud liikumis- ja elamisvõimalusi kasutanud, eelneva viibimise tingimust lihtne täita, erinevalt taotlejatest, kes on neid võimalusi kasutanud. On ülimalt tõenäoline, et viimati mainitud ei täida teise liikmesriiki elama asumise tõttu seda tingimust.

86 Niisugune siseriiklik regulatsioon, mis seab teatavad liikmesriigi kodanikud ebasoodsamasse olukorda ainuüksi seetõttu, et nad on kasutanud oma vabadust liikuda ja elada teises liikmesriigis, on kõigile liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 tagatud vabaduste piirang (vt eespool viidatud kohtuotsused D'Hoop, punkt 35; Pusa, punkt 20; De Cuyper, punkt 39, ja Rüffler, punkt 73).

87 Sellist piirangut saab liidu õiguse seisukohalt õigustada vaid siis, kui see põhineb asjaomaste isikute kodakondsusest sõltumatutel objektiivsetel kaalutlustel ning on siseriiklikus õiguses õiguspäraselt taotletud eesmärgi suhtes proportsionaalne (vt eespool viidatud kohtuotsused De Cuyper, punkt 40; Tas-Hagen ja Tas, punkt 33; Zablocka-Weyhermüller, punkt 37, ning Rüffler, punkt 74).

88 Ühendkuningriigi valitsus leiab sellega seoses, et on olemas objektiivsed õigustused, mis võimaldavad seada õiguse tekkimise puudega noorte lühiajalisele töövõimetushüvitisele sõltuvusse pädeva liikmesriigi territooriumil eelneva viibimise tingimusest. Nimelt on siseriikliku regulatsiooni eesmärk tagada esiteks selle liikmesriigi ja hüvitisesaaja vahelise püsiva seose olemasolu ning teiseks riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaal.

89 Euroopa Kohus on otsustanud, et on õiguspärane, kui siseriiklik seadusandja soovib tagada hüvitise taotleja ja pädeva liikmesriigi vahelise tegeliku seose olemasolu (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus D'Hoop, punkt 38, ja 23. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-138/02: Collins, EKL 2004, lk I-2703, punkt 67) ning tagada riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused Kohll, punkt 41, ja Petersen, punkt 57).

90 Sellest järeldub, et niisuguse siseriikliku regulatsiooniga, nagu on kõne all põhikohtuasjas, taotletavad eesmärgid – tagada puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise taotleja ja pädeva liikmesriigi vaheline tegelik seos ning säilitada riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaal – on põhimõtteliselt õiguspärased eemärgid, mis võivad õigustada piiranguid ELTL artiklis 21 ette nähtud õiguse suhtes vabalt liikuda ja elada.

91 Lisaks väidab Ühendkuningriigi valitsus, et pädeva liikmesriigi territooriumil eelneva viibimise tingimus on taotletava eesmärgiga proportsionaalne, kuna see nõuab vaid lühiajalist riigis viibimist kokku 26 nädala jooksul. Pealegi peab taotleja selle tingimuse täitma alles taotluse esitamise ajaks. Ühendkuningriigi valitsus lisab, et ei ole

muud vahendit, mis võimaldaks üheaegselt tagada Ühendkuningriigiga tegeliku seose olemasolu ja kaitsta sotsiaalkindlustussüsteemi terviklikkust.

92 Niisuguses olukorras nagu põhikohtuasjas, kus mitteosamakselise hüvitise saamise õiguse tekkimine ei sõltu osamaksete tegemisest, võib pidada õiguspäraseks, kui liikmesriik annab sellist hüvitist alles pärast seda, kui on tuvastatud tegelik seos taotleja ja pädeva riigi vahel.

93 Sellise seose olemasolu saab eelkõige teha kindlaks tuvastamisega, et kõnesolev isik on mõistliku kestusega aja vältel viibinud tegelikult selle liikmesriigi territooriumil.

94 Antud juhul tähendab pädeva liikmesriigi territooriumil eelneva viibimise tingimus siseriikliku regulatsiooni kohaselt seda, et puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamiseks peab taotleja olema viibinud Suurbritannias vahetult taotluse esitamise kuupäevale eelneva 52 nädala jooksul kokku vähemalt 26 nädalat. Vastavalt SSIBR artikli 16 lõikele 6 ja Ühendkuningriigi valitsuse väidetule on piisav, kui see eelneva viibimise tingimus on täidetud taotluse esitamise ajaks.

95 Kuigi on tõsi, et selle tingimuse kohaldamise kord ei tundu iseenesest ebamõistlik, tuleb siiski märkida, et see on liiga välistav. Sätestades konkreetsed pädeva liikmesriigi territooriumil eelneva viibimise perioodid, annab eelneva viibimise tingimus põhjendamatult suure osakaalu elemendile, mis ei pruugi iseloomustada puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise taotleja ja kõnesoleva liikmesriigi vahelise seose tegelikkuse astet, ning jätab kõrvale kõik muud elemendid, mis seda iseloomustaksid.

Seega läheb see tingimus kaugemale, kui on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks (eespool viidatud kohtuotsus D'Hoop, punkt 39).

96 Nimelt ei saa välistada, et kõnesoleva seose olemasolu saaks tuvastada mõne muu iseloomuliku elemendi alusel.

97 Esmalt tuleks niisuguseid elemente otsida taotleja ja pädeva liikmesriigi sotsiaalkindlustussüsteemi vahelistest suhetest. Selle kohta nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja kaebuse esitaja saab juba puudega inimeste ülalpidamistoetust Ühendkuningriigi õigusaktide alusel.

98 Veel nähtub eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja kaebuse esitaja eest tehakse Suurbritannia riikliku kindlustuse osamakseid, mis lisatakse igal nädalal tema riikliku kindlustuse kontole.

99 Järelikult on L. Stewart kõnesoleva riikliku sotsiaalkindlustussüsteemiga juba teatud viisil seotud.

100 Teiseks võivad muud taotleja ja pädeva liikmesriigi vahelist tegelikku seost tõendada võivad elemendid tuleneda taotleja perekondlikust olukorrast. Põhikohtuasjas ei ole vaidlust selle üle, et L. Stewart, kes oma puude tõttu ei saa iseseisvalt tegutseda, on jätkuvalt sõltuv oma vanematest, kes tema eest hoolitsevad ja esindavad teha suhetes

kolmandate isikutega. L. Stewarti ema ja isa saavad vanaduspensioni Ühendkuningriigi õigusaktide alusel. Lisaks töötas L. Stewarti isa enne vanaduspensionile jäämist selles liikmesriigis ning tema ema sai varem samuti selle liikmesriigi õigusaktide alusel töövõimetushüvitist.

101 Vaidlust ei ole ka selle üle, et põhikohtuasja kaebuse esitaja, kes on Ühendkuningriigi kodanik, on viibinud olulise osa oma elust Ühendkuningriigis.

102 Käesoleva otsuse punktides 96–101 mainitud elemendid võivad seega tõendada põhikohtuasja kaebuse esitaja ja pädeva liikmesriigi vahelise tegeliku ja piisava seose olemasolu.

103 Eeltoodud kaalutlusi võib laiendada ka eesmärgile tagada riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaal. Taotleja ja pädeva liikmesriigi vahelise tegeliku ja piisava seose vajalikkus võimaldab sel liikmesriigil tagada, et põhikohtuasjas kõne all oleva hüvitise maksmisega seonduv majanduslik koormus ei oleks ebamõistlikult suur.

104 Järelikult niisugune nagu põhikohtuasjas kõne all olev siseriiklik regulatsioon, mis seab puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamise õiguse tekkimise sõltuvusse pädeva liikmesriigi territooriumil eelneva viibimise tingimusest, jättes kõrvale kõik muud elemendid, mis võiksid tõendada taotleja ja selle liikmesriigi vahelise tegeliku seose olemasolu, läheb kaugemale kui taotletud eesmärgi saavutamiseks vajalik ja on seetõttu kõigile liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 tagatud vabaduste õigustamatu piirang.

Taotluse esitamise ajal riigis viibimise tingimus

105 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasja kaebuse esitaja taotlus puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamiseks jäeti rahuldamata põhjusel, et ta ei viibinud taotluse esitamise ajal riigi territooriumil. Neil asjaoludel tuleb Euroopa Kohtul, kuigi kolmandas küsimuses ei ole viibimise tingimust otseselt mainitud, seda tingimust ELTL artiklis 267 sätestatud siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses käsitleda, et anda siseriiklikule kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada (vt eelkõige 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-334/95: Krüger, EKL 1997, lk I-4517, punkt 22; 28. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-88/99: Roquette Frères, EKL 2000, lk I-10465, punkt 18, ning 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-62/00: Marks & Spencer, EKL 2002, lk I-6325, punkt 32).

106 Sellega seoses olgu märgitud, et pädeva liikmesriigi territooriumil taotluse esitamise ajal viibimise tingimus on põhjustel, mida on selgitatud käesoleva otsuse punktides 80–87, kõigile liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 tagatud vabaduste piirang.

107 Liidu õiguse seisukohalt saab niisugune piirang olla õigustatud vaid juhul, kui see on muu hulgas sobiv siseriiklikus õiguses õiguspäraselt taotletud eesmärgi saavutamiseks.

108 Kõnesolevat tingimust ei saa pidada sobivaks vahendiks käesoleva otsuse punktis 89 mainitud eesmärkide saavutamiseks. Asjaolu, et taotleja viibib pädeva liikmesriigi territooriumil ajal, mil ta esitab taotluse puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamiseks, ei võimalda tõendada tegelikku seost selle taotleja ja pädeva liikmesriigi vahel ega säilitada riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu.

109 Järelikult on pädeva liikmesriigi territooriumil taotluse esitamise ajal viibimise tingimus, mille täitmisest sõltub puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise saamine, kõigile liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 tagatud vabaduste õigustamatu piirang.

110 Eeltoodut arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata järgmiselt:

– määruse nr 1408/71 artikli 10 lõike 1 esimese lõiguga on vastuolus see, kui liikmesriik seab niisuguse puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise, nagu on kõne all põhikohtuasjas, andmise sõltuvusse tingimusest, et taotleja elaks alaliselt selle riigi territooriumil;

– ELTL artikli 21 lõikega 1 on vastuolus see, kui liikmesriik seab sellise hüvitise andmise sõltuvusse:

  – tingimusest, et taotleja oleks eelnevalt viibinud tema territooriumil, välistades kõik muud elemendid, mis võiksid tõendada tegeliku seose olemasolu taotleja ja selle liikmesriigi vahel, ning

  – tingimusest, et taotleja viibiks selle riigi territooriumil taotluse esitamise ajal.

Kohtukulud

111 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. Niisugune puudega noorte lühiajaline töövõimetushüvitis, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 647/2005) artikli 4 lõike 1 punkti b mõttes invaliidsushüvitis, kui taotluse esitamise kuupäeval on selge, et taotlejal on püsiv või kestev puue.

2. Määruse nr 1408/71 (muudetud ja ajakohastatud määrusega nr 118/97, muudetud määrusega nr 647/2005) artikli 10 lõike 1 esimese lõiguga on vastuolus see, kui liikmesriik seab niisuguse puudega noorte lühiajalise töövõimetushüvitise, nagu on kõne all põhikohtuasjas, andmise sõltuvusse tingimusest, et taotleja elaks alaliselt selle riigi territooriumil.

ELTL artikli 21 lõikega 1 on vastuolus see, kui liikmesriik seab sellise hüvitise andmise sõltuvusse:

– **tingimusest, et taotleja oleks eelnevalt viibinud tema territooriumil, välistades kõik muud elemendid, mis võiksid tõendada tegeliku seose olemasolu taotleja ja selle liikmesriigi vahel, ning**

– **tingimusest, et taotleja viibiks selle riigi territooriumil taotluse esitamise ajal.**

Allkirjad